

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

ČETVRTI ODJEL

PREDMET BAČZKOWSKI I OSTALI protiv POLJSKE

(zahtjev br. 1543/06)

PRESUDA

STRASBOURG

3. svibnja 2007.

© Vijeće Europe/Europski sud za ljudska prava, 2012.

Ovaj prijevod financiran je uz podršku Zaklade za ljudska prava Vijeća Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund) i ne obvezuje Sud. Za više informacije pogledajte detaljnu napomenu o autorskim pravima na kraju ovog dokumenta.

© Council of Europe/European Court of Human Rights, 2012.

This translation was commissioned with the support of the Human Rights Trust Fund of the Council of Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). It does not bind the Court. For further information see the full copyright indication at the end of this document.

© Conseil de l'Europe/Cour européenne des droits de l'homme 2012.

La présente traduction a été effectuée avec le soutien du Fonds fiduciaire pour les droits de l'homme du Conseil de l'Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). Elle ne lie pas la Cour. Pour plus de renseignements veuillez lire l'indication de copyrights/droits d'auteur à la fin du présent document.

U predmetu Bączkowski i ostali protiv Poljske,

Europski sud za ljudska prava (Četvrti odjel), zasjedajući kao Vijeće sastavljeno od:

Sir Nicolas BRATZA, *Predsjednik*,
g J. CASADEVALL,
g S. PAVLOVSKI,
g L. GARLICKI,
gđa L. MIJOVIĆ,
g J. ŠIKUTA,
gđa P. HIRVELÄ, *suci*

i g T.L. EARLY, *Tajnik odjela*,

nakon vijećanja zatvorenog za javnost dana 3. travnja 2007.,
donosi slijedeću presudu usvojenu tog datuma:

POSTUPAK

1. Postupak je pokrenut zahtjevom (br. 1543/06) protiv Republike Poljske koji su Sudu temeljem članka 34. Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda („Konvencija”) dana 16. prosinca 2005. podnijeli g. Tomasz Bączkowski, g. Robert Biedroń, g. Krzysztof Kliszczewski, gđa Inga Kostrzewa, g. Tomasz Szypuła i Zaklada za ravnopravnost (*Fundacja Równości*).

2. Podnositelje zahtjeva je pred Sudom zastupao profesor Zbigniew Hołda, odvjetnik iz Varšave.

3. Vladu je zastupao njihov zastupnik, g. Jakub Wołosiewicz iz Ministarstva vanjskih poslova.

4. Podnositelji zahtjeva žalili su se da im je povrijeđeno pravo na slobodu mirnog okupljanja načinom na koji su domaće vlasti primijenile mjerodavno domaće pravo u njihovom slučaju. Tvrdili su da nisu imali na raspolaganju nikakav postupak kojim bi mogli dobiti konačnu sudsku odluku prije datuma planiranih okupljanja. Također su se žalili da su diskriminirani time što im je odbijena dozvola da organiziraju okupljanja, dok je drugim osobama ista odobrena.

5. Odlukom od 5. prosinca 2006., Sud je zahtjev proglasio dopuštenim. Razmatranje Vladinog preliminarog prigovora odlučio je spojiti s razmatranjem osnovanosti predmeta.

6. Podnositelji zahtjeva podnijeli su daljnja pisana zapažanja (pravilo 59. st. 1.).

ČINJENICE

I. OKOLNOSTI PREDMETA

1. Priprema skupova

7. Podnositelji zahtjeva, grupa pojedinaca i Zaklada za ravnopravnost (u kojoj je prvi podnositelj zahtjeva član izvršnog odbora opunomoćen da ju zastupa u ovom predmetu), u sklopu Dana ravnopravnosti organiziranih od strane Zaklade i planiranih za 10.-12. lipnja 2005., su željeli održati okupljanje (paradu) u Varšavi s ciljem osvještavanja javnosti na problem diskriminacije manjina – seksualnih, nacionalnih, etničkih i religijskih – kao i diskriminaciju žena i invalidnih osoba.

8. Dana 10. svibnja 2005. organizatori su održali sastanak sa direktorom Odjela za sigurnost i kriznim upravljanjem Gradskog poglavarstva Varšave. Na tom je sastanku postignut okvirni dogovor o itineraru planirane parade.

9. Dana 11. svibnja 2005. g. Bączkowski je zaprimio uputu iz Ureda gradonačelnika Varšave o „pravilima koje organizatori javnih okupljanja moraju poštivati prema Zakonu o cestovnom prometu” ukoliko bi se planirano okupljanje imalo smatrati „događajem” (*impreza*) u smislu članka 65. tog zakona.

10. Dana 12. svibnja 2005. organizatori su se prijavili Uredu za sigurnost na cestama Gradskog vijeća za dozvolu da organiziraju paradu, čiji bi itinerar vodio od zgrade Parlamenta (*Sejm*) do Trga okupljanja (*Plac Defilad*) u centru Varšave.

11. Dana 3. lipnja 2005. prometni službenik je u ime gradonačelnika Varšave odbio izdati dozvolu za održavanje parade na temelju propusta organizatora da podnesu „plan uređenja prometa” (*projekt organizacji ruchu*) u smislu članka 65 (a) Zakona o cestovnom prometu, a koji im je navodno bilo naređeno podnijeti.

12. Istog dana podnositelji zahtjeva obavijestili su gradonačelnika Varšave o stacionarnim okupljanjima koja su namjeravali održati 11. lipnja 2005. na nekoliko različitih trgova u Varšavi. Četiri ta okupljanja imala su za cilj prosvjedovati protiv diskriminacije raznih manjina i podržati aktivnosti grupa i organizacija koje se bore protiv diskriminacije. Ostala tri planirana skupa imala su za cilj prosvjedovanje protiv diskriminacije žena.

13. Dana 9. lipnja 2005. gradonačelnik je donio odluke o zabrani stacionarnih okupljanja koja su željeli organizirati g. Bączkowski, g. Biedroń, g. Kliszczyński, gđa Kostrzewa, g. Szypuła, i još jedna osoba, g. N. (koji nije podnositelj zahtjeva), koji su bili aktivni u raznim nevladinim organizacijama za dobrobit homoseksualnih osoba. U svojoj se odluci gradonačelnik pozvao na argument da skupovi koji se održavaju prema odredbama Zakona o okupljanjima iz 1990. (*Ustawa o zgromadzeniach*) moraju biti organizirani podalje od cesta koje se koriste za

cestovni promet. Ukoliko bi se koristile ceste, onda su se primjenjivala stroža pravila. Organizatori su namjeravali koristiti automobile sa zvučnicima. Međutim, propustili su navesti kako bi se ti auti parkirali tijekom okupljanja bez ometanja prometa te kako bi se organiziralo kretanje osoba i ovih auta od jednog do drugog mjesta okupljanja.

14. Štoviše, budući da je za isti datum bilo zaprimljeno mnogo zahtjeva za organizacijom raznih okupljanja čije ideje su bile protivne onima podnositelja zahtjeva, dozvola se morala odbiti i kako bi se izbjegli bilo kakvi mogući nasilni sukobi između sudionika na različitim skupovima.

15. Istog dana općinske su vlasti postupajući u gradonačelnikovo ime dozvolile organizaciju tri planirana okupljanja koja su se odnosila na diskriminaciju žena.

16. Istoga dana iste su vlasti dozvolile još šest drugih skupova koji su se imali održati 11. lipnja 2005. Tematika ovih skupova bila je kako slijedi: “Za oštrije mjere protiv osuđenika za pedofiliju”, “Protiv zakonodavne inicijative zakona o partnerstvu”, “Protiv propagande partnerstva”, “Obrazovanje o kršćanskim vrijednostima, jamcu moralnog društva”, “Kršćani koji poštuju ljudske i prirodne zakone građani su prvog reda”, “Protiv posvojenja djece od strane istospolnih parova”.

2. Skupovi održani 11. lipnja 2005.

17. Dana 11. lipnja 2005., unatoč odluci od 3. lipnja 2005., parada je održana. Pratila je itinerar sadržan u prvotnom zahtjevu od 12. svibnja 2005. U parade je sudjelovalo otprilike 3,000 ljudi i bila je zaštićena policijskim snagama.

18. Osim parade, isti dan održano je još devet stacionarnih okupljanja sukladno dozvoli gradonačelnika od 9. lipnja 2005. (vidi st. 15-16 gore).

3. Žalbeni postupak

a) Parada

19. Dana 28. lipnja 2005. Zaklada se žalila žalbenom odboru lokane vlade protiv odluke od 3. lipnja 2005. kojom je odbijena dozvola za održavanje parade. Navedeno je da zahtjev za podnošenjem „plana uređenja prometa” nije bio utemeljen u zakonu te da se podnositelje zahtjeva nikad nije pozvalo da dostave takav dokument prije odluke o odbijanju. Također je navedeno da je odluka predstavljala neosnovano ograničenje slobode okupljanja te da je bila donesena iz ideoloških razloga koji nisu bili u skladu s načelima demokracije.

20. Dana 22. kolovoza 2005. odbor je ukinuo spornu odluku zaključivši da je ista bila protuzakonita. Odbor je smatrao da prema pravilima upravnog postupka koja su bila na snazi vlasti su morale osigurati učinkovito sudjelovanje stranaka u tom postupku. U slučaju podnositelja zahtjeva ova se obveza nije poštovala time što u spisu predmetu nije bilo nikakvih

dokaza da je podnositelj Zaklada ikad bila obaviještena o svom procesnom pravu pristupa spisu predmeta.

Odluka odbora nadalje je glasila između ostalog:

“U pisanom obrazloženju razloga za odluku protiv koje je podnijeta žalba, prvostupanjsko se tijelo poziva na činjenicu da spisu predmeta nije priležio plan uređenja prometa. Sukladno članku 65 (a) točki 3 (9) organizator skupa obvezan je razraditi takav plan u suradnji s policijom ukoliko nadležne vlasti to zatraže. Međutim, iz spisa ne proizlazi da su organizatori bili obvezni podnijeti takav plan. (...) Niti dokument o postupku za odobravanje dozvole za organiziranje događaja koji je dostavljen organizatorima također nije spominjao takvu obvezu.

Uzimajući u obzir činjenicu da se zahtjev organizatora odnosio na paradu koja se trebala održati 11. lipnja 2005. a da je ova žalba [zajedno sa spisom predmeta] zaprimljena od strane ureda odbora tek 28. lipnja 2005., dotad je postupak već postao nesvrishodan.”

b) Okupljanja

21. Dana 10. lipnja 2005. podnositelji zahtjeva žalili su se guverneru Mazowsze protiv odbijanja dozvole gradonačelnika od 9. lipnja 2005. da se održi nekoliko planiranih skupova. Tvrđili su da su planirani skupovi bili u potpunosti mirni i da je njihovo odbijanje vrijeđalo njihovu slobodu okupljanja zajamčenu Ustavom. Naveli su da okupljanja nisu prijetila javnom redu niti moralu. Pobijali su argument naveden u odluci kako su bili dužni dostaviti dokument o planiranom itineraru između mjesta gdje su se imala održati razna okupljanja, tvrdeći da im je namjera bila samo organizirati stacionarne skupove a ne kretanja ljudi između njih, niti su trebali biti odgovorni za organizaciju niti nadgledanje takvih kretanja.

22. Dana 17. lipnja 2005. guverner Mazowsze ukinuo je sporne odluke od 9. lipnja 2005. o odbijanju dozvole za održavanje skupova.

Prvenstveno je navedeno kako su te odluke bile protuzakonite zbog toga što su strankama dostavljene samo kopije odluka, a ne i njihovi izvornici kako to zahtijeva Zakon o upravnom postupku. Nadalje, gradonačelnik je obavijestio medije o svojim odlukama prije nego što su iste bile dostavljene podnositeljima zahtjeva, što je očito vrijeđalo osnovna načela upravnog postupka.

23. Nadalje je primijećeno da je Zakon o okupljanjima iz 1990. jamčio slobodu okupljanja glede kako organizacije tako i sudjelovanja na skupovima. Ustav je jasno jamčio *slobodu* okupljanja, a ne pravo. Nije bilo na državi da stvori pravo na okupljanje; njezina obveza bila je ograničena na osiguravanje da se okupljanja održavaju mirno. Mjerodavni zakon stoga nije predviđao nikakvu dozvolu za održavanje skupova.

24. Guverner je smatrao kako uvjet podnošenja dozvole za zauzimanje dijela ceste, koji je bio utemeljen na odredbama Zakona o cestovnom prometu, nije imao nikakvog pravnog temelja u Zakonu o okupljanjima. Gradonačelnik je pretpostavio da bi planirani skup mogao zauzeti dio ceste,

međutim nije poduzeo ništa kako bi razjasnio da li je to zaista bila namjera organizatora, a što je po zakonu trebao učiniti.

Nadalje je primijećeno da se odluka o zabrani održavanja skupa imala smatrati posljednjim mogućim izborom budući da radikalno ograničava slobodu izražavanja. Načelo proporcionalnosti je zahtijevalo da svako ograničenje ustavom zajamčenih sloboda bude dozvoljeno samo ukoliko to nalažu konkretne činjenice određenog predmeta.

25. Guverner je primijetio s tim u svezi kako gradonačelnikovo obrazloženje koje se odnosilo na prijetnju od nasilja između prosvjeda organiziranih od strane podnositelja zahtjeva i protuprosvjeda planiranih od strane drugih osoba i organizacija za isti dan nije bilo održivo. Isto se naime svodilo na podržavanje od strane uprave namjera organizacija koje su upravo imale za cilj jasno i namjerno kršenje javnog poretka, iako bi zaštita slobode izražavanja zajamčena Zakonom o okupljanjima trebala biti temeljna zadaća javnih vlasti.

26. Postupak je na kraju obustavljen kao nepotreban, budući da su se sporni skupovi održali već 11. lipnja 2005.

4. Prijevod intervjua s gradonačelnikom Varšave objavljenim u "Gazeta Wyborcza" dana 20. svibnja 2005.

27. "E. Siedlecka: Zakon o okupljanjima određuje kako se sloboda okupljanja može ograničiti samo ukoliko bi planirani skup mogao ugroziti život, tijelo ili imovinu veće vrijednosti. Da li su organizatori parade u svom zahtjevu naveli išta što bi moglo ukazivati na takvu opasnost?"

Gradonačelnik Varšave: Ne znam jer nisam pročitao njihov zahtjev. Ali zabraniti ću prosvjed bez obzira na to što su oni napisali. Ne podržavam diskriminaciju na temelju seksualne orijentacije koja bi primjerice mogla uništiti profesionalnu karijeru pojedinca. Međutim, neće biti nikakve javne propaganda homoseksualnosti.

E. S.: Ono što Vi radite u ovom slučaju jeste upravo diskriminacija: onemogućavate ljudima uživanje njihove slobode upravo zbog njihove seksualne orijentacije.

Gradonačelnik Varšave: Ne zabranjujem ja njima da prosvjeduju, ukoliko žele prosvjedovati kao građani, a ne kao homoseksualci.

E. S.: Sve ukazuje na to da će – baš kao i prošle godine – Guverner ukinuti Vašu zabranu. A ukoliko se organizatori budu žalili upravnom sudu, pobijedit će, budući da su prethodna ograničenja slobode okupljanja nezakonita. Međutim, žalbeni postupak će potrajati neko vrijeme, a datum predviđene parade će proći. Je li upravo to Vaša namjera?

Gradonačelnik Varšave: Vidjet ćemo da li će pobijediti ili izgubiti. Mene se ne može uvjeriti da im dam dozvolu za održavanje takvog okupljanja.

E. S.: Da li je točno da bi uživanje ustavnih prava pojedinaca trebalo ovisiti o stajalištima trenutnih vlasti?

Gradonačelnik Varšave: Po mom mišljenju promicanje homoseksualnosti nije isto kao i uživanje slobode okupljanja pojedinca.”

II. MJERODAVNO DOMAĆE PRAVO I PRAKSA

1. Mjerodavne odredbe Ustava

28. Članak 57. Ustava glasi:

Svima se jamči sloboda mirnog okupljanja i sudjelovanja u takvim okupljanjima. Ograničenja ovih sloboda mogu se odrediti zakonom.

29. Članak 79. st. 1. Ustava, koji je stupio na snagu 17. listopada 1997., glasi kako slijedi:

“U skladu s načelima određenim zakonom, svatko kome su povrijeđena ustavna prava ili slobode ima pravo žalbe Ustavnom sudu za ocjenu ustavnosti zakona ili drugog normativnog akta na temelju kojeg je sud ili upravno tijelo izdalo konačnu odluku o pravu ili slobodi dotičnog pojedinca ili o njegovim obvezama navedenim u Ustavu.”

30. Članak 190. Ustava, u opsegu u kojem je mjerodavan, glasi kako slijedi:

“1. Presude Ustavnog suda konačne su i obvezujuće za svakoga.

2. Presude Ustavnog suda, ... objavit će se bez odlaganja.

3. Presuda Ustavnog suda proizvodi pravni učinak od dana objave; međutim, Ustavni sud može odrediti drugi datum za kraj primjene normativnog akta. Takav rok ne smije premašiti 18 mjeseci ukoliko se odnosi na zakon, odnosno 12 mjeseci ukoliko se odnosi na bilo koji drugi normativni akt....

2. Zakon o okupljanjima

31. Prema članku 1. Zakona o okupljanjima iz 1990., svatko ima pravo na slobodu mirnog okupljanja. Skup od barem petnaest osoba, sazvan s ciljem sudjelovanja u javnoj debati ili izražavanja mišljenja o određenom pitanju smatra se okupljanjem u smislu tog zakona.

32. Prema članku 2., sloboda okupljanja može se ograničiti samo zakonom i to kada je to neophodno za zaštitu nacionalne sigurnosti ili javne sigurnosti, za zaštitu zdravlja ili morala ili zaštitu prava i sloboda drugih osoba.

33. Sve odluke koje se odnose na slobodu okupljanja moraju donijeti lokalne vlasti općine gdje se okupljanje ima održati. Protiv takvih odluka moguće je podnijeti žalbu guverneru.

34. Prema članku 3., organizatori moraju obavijestiti općinu o namjeri održavanja javnog okupljanja na otvorenom za neodređeni broj osoba. Prema članku 7. takva se obavijest općini mora podnijeti ne ranije od trideset dana prije planiranog okupljanja niti kasnije od tri dana prije istog. Obavijest mora uključivati ime i adrese organizatora, cilj i program

okupljanja, mjesto, datum i vrijeme kao i podatke o itineraru ukoliko se okupljanje namjerava premještati s jednog mjesta na drugo.

35. Prema članku 8. općina će odbiti dozvolu za okupljanje ukoliko je cilj okupljanja suprotan samom zakonu, odredbama Kaznenog zakona ili ukoliko bi okupljanje moglo biti opasno po život, tijelo ili imovinu.

36. Prvostupanjsko odbijanje izdavanja dozvole za održavanje okupljanja mora se dostaviti organizatorima u roku od tri dana od dana podnošenja zahtjeva, ali ne kasnije od tri dana prije planiranog datuma okupljanja. Žalba protiv takvog odbijanja mora se uložiti u roku od tri dana od dana dostave. Žalba nema suspenzivni učinak na odbijanje dozvole za održavanje okupljanja.

37. Odluka žalbene vlasti mora se dostaviti organizatorima unutar tri dana od podnošenja žalbe.

3. Zakon o cestovnom prometu

38. Prema članku 65. Zakona o cestovnom prometu iz 1997., izmijenjenom 2003., organizatori sportskih događaja, natjecanja, okupljanja i drugih događaja koji bi mogli prouzročiti smetnju cestovnom prometu moraju dobiti dozvolu za organizaciju takvog okupljanja.

39. Prema članku 65. u svezi s člankom 65 (a) zakona, organizatori takvih događaja dužni su ispuniti devetnaest raznih administrativnih obveza navedenih u toj odredbi, uključujući obvezu podnošenja plana uređenja prometa nadležnim vlastima.

40. Ove odredbe ukinute su odlukom Ustavnog suda navedenom u daljnjem tekstu.

4. Presuda Ustavnog suda od 18. siječnja 2006.

41. U svojoj presudi od 18. siječnja 2006. Ustavni je sud razmotrio zahtjev pučkog pravobranitelja za ocjenom suglasnosti s Ustavom uvjeta nametnutih organizatorima javnih događanja odredbama Zakona o cestovnom prometu utoliko što ti uvjeti vrijeđaju slobodu okupljanja, te za ocjenom predstavljaju li isti pretjerano ograničenje navedene slobode.

42. Ustavni je sud primijetio da bit ustavnopravnog problema predstavlja pitanje da li su uvjeti iz članka 65. Zakona u skladu sa slobodom izražavanja u smislu Ustava i Zakona o okupljanjima. Također je primijetio da se Zakon o okupljanjima iz 1990. temeljio na pretpostavci da ostvarivanje ove slobode nije zahtijevalo nikakvu dozvolu ili dopuštenje od strane države. Budući da se radilo o slobodi, država je imala obvezu suzdržati se od njezinog ograničavanja kao i osigurati da tu slobodu uživaju različite grupe čije mišljenje nije uvijek moralo biti većinsko.

43. Dakle, Zakon o okupljanjima predviđao je samo registraciju predloženog okupljanja.

Sud je primijetio da je nakon toga, prilikom usvajanja Zakona o cestovnom prometu, zakonodavac uveo razne administrativne uvjete koje je bilo teško uključiti u postupak predviđen za organizaciju sportskih događaja, natjecanja i skupova, te su time zamijenili sustav registracije sustavom koji se temeljio na dobivanju dozvole. Time je skupove u smislu Zakona o okupljanjima stavio u ravnopravan položaj s komercijalnim događajima, odnosno onima organiziranim u zabavne svrhe. Ovo nije bilo u skladu s posebnim položajem koji sloboda izražavanja uživa u demokratskom društvu te je obezvrijedilo posebno mjesto koje okupljanja imaju u pravnom sustavu ustanovljenom Ustavom i Zakonom o okupljanjima. Sud je također uzeo u obzir činjenicu da je lista uvjeta uvedena Zakonom o cestovnom prometu sadržavala čak devetnaest raznih administrativnih obveza. Ograničenja slobode okupljanja nametnuta tim zakonom vrijeđala su zahtjeve proporcionalnosti koji se primjenjuju na sva ograničenja nametnuta na prava zajamčena Ustavom.

44. Sud je zaključio da članak 65. Zakona o cestovnom prometu nije bio u skladu s Ustavom u dijelu u kojem se odnosio na okupljanja.

PRAVO

I. VLADINI PRELIMINARNI PRIGOVORI

A. Da li podnositelji zahtjeva imaju status žrtve

45. Vlada je podnijela preliminarni prigovor navodeći kako podnositelji zahtjeva nemaju status žrtve povrede Konvencije u smislu članka 34. Vidljivo je iz obrazloženja drugostupanjskih odluka da su žalbene vlasti u potpunosti podržale argumente podnositelja zahtjeva i da su u cijelosti ukinule sporne odluke. Guverner je u svojoj odluci od 17. lipnja 2005. (vidi st. 22. gore), otišao čak i dalje naglasivši kako se zabrana okupljanja zbog prijetnji nasilja između prosvjednika i protuprosvjednika svodila na potporu vlasti ciljeva organizacija koje su namjerno željele prouzročiti nered. Ukidajući sporne odluke, žalbena su tijela naglasila kako se njihovo sagledavanje činjenica temeljilo na slobodi okupljanja podnositelja zahtjeva. Budući da su sporne odluke kasnije ukinute, podnositelji zahtjeva ne mogu tvrditi još uvijek imaju status žrtve.

46. Vlada je smatrala da, budući da podnositelji zahtjeva nisu tvrdili da su pretrpili bilo kakvu materijalnu ili nematerijalnu štetu, domaće vlasti nisu imale obvezu ponuditi im bilo kakvu odštetu. Odluka ili mjera povoljna za podnositelja zahtjeva u principu nije bila dovoljna kako bi ga lišila statusa „žrtve”, osim ako nacionalne vlasti priznaju, bilo izričito ili u biti, te ponude

odštetu za, povredu Konvencije (*Eckle protiv Njemačke*, presuda od 15. srpnja 1982., Serija A br. 51, st. 66.).

47. Podnositelji zahtjeva su tvrdili kako je praksa na koju se pozvala vlada, predmet *Eckle protiv Njemačke*, bila prilično nevažna u ovom slučaju. Naveli su da supsidijarna priroda zaštitnog mehanizma Konvencije sprječava razmatranje predmeta samo ukoliko su oba navedena uvjeta ispunjena kumulativno (vidi *Scordino protiv Italije* (odluka), br. 36813/97, 27. ožujka 2003.). U njihovom slučaju oba uvjeta nisu se mogla smatrati ispunjenima budući da im nikad nije dodijeljena odšteta na domaćem nivou za bilo koju povredu Konvencije na koju su se žalili u svom zahtjevu Europskom sudu.

48. Sud ponavlja da je u svojoj odluci o dopuštenosti pitanje statusa žrtve podnositelja zahtjeva pridružio pitanju osnovanosti pritužbi (vidi st. 5. gore). Ovdje potvrđuje taj svoj pristup.

B. Iscrpljenost domaćih pravnih lijekova

49. Vlada je navela da su podnositelji zahtjeva imali na raspolaganju postupke koji su mogli ispraviti navodnu povredu njihove slobode okupljanja. Članak 7. Zakona o okupljanjima predviđao je rokove koje su osobe koje su željele organizirati skup u skladu s tim zakonom morale poštovati. Zahtjev za izdavanje dozvole za okupljanje morao se podnijeti općini ne ranije od trideset dana prije planiranog datuma okupljanja niti kasnije od tri dana prije istog.

50. Ukoliko su podnositelji zahtjeva smatrali da su odredbe na temelju kojih su donesene domaće odluke u njihovim premetima bile protivne Ustavu, imali su na raspolaganju mogućnost podnošenja ustavne tužbe u skladu s člankom 79. Ustava. Time su mogli postići isti cilj koji žele postići pred Sudom, naime ocjenu da li su sporne odredbe, na način na koji su primijenjene u njihovu slučaju, povrijedila njihova Konvencijom zajamčena prava.

51. Vlada je podsjetila da je Sud priznao kako je ustavna tužba u Poljskoj učinkovito pravno sredstvo u slučajevima kada je pojedina odluka, koja navodno vrijeđa Konvenciju, usvojena izravnom primjenom neustavne odredbe domaćeg zakonodavstva (*Szott-Medyńska protiv Poljske* (odluka), br. 47414/99, 9. listopada 2003.). Vlada je zaključila da su podnositelji zahtjeva trebali iskoristiti taj pravni lijek.

52. Podnositelji zahtjeva nisu se složili s tom tvrdnjom. Naveli su da, s obzirom na specifičnu prirodu njihova slučaja, se pravni lijek koji im ne bi omogućio sudsko ili upravno ispitivanje zabrane održavanja planiranih skupova prije 11. lipnja 2005. ne bi mogao smatrati učinkovitim u njihovu slučaju. Naknadno razmatranje od strane Ustavnog suda ne bi imalo praktične svrhe.

53. U svakom slučaju, čak i kad bi se *ex post facto* ispitivanje moglo prihvatiti kao pravni lijek koji se trebao iskoristiti u njihovu slučaju, podnositelji su smatrali da bi isti bio neučinkovit i iz drugih razloga. Ustavna tužba se prema poljskom pravu smatrala pravnim lijekom dostupnim samo kada je postojala mogućnost traženja ponavljanja prvobitnog postupka u slučaju pozitivne odluke Ustavnog suda. Već je ovaj uvjet bio dovoljan razlog za neučinkovitost ovog pravnog lijeka, budući da bi u konkretnim i specifičnim okolnostima slučaja podnositelja zahtjeva ponavljanje postupka bilo krajnje neizvršivo i nepravovremeno rješenje. Nadalje, ukidanje konačnih odluka bilo bi beskorisno, budući da su odluke od 3. i 9. lipnja 2005. već bile ukinute od strane žalbenog odbora lokalne vlade i guvernera provincije Mazowsze dana 22. kolovoza odnosno 17. lipnja 2005.

54. Sud ponavlja da je u svojoj odluci o dopuštenosti pitanje iscrpljenosti domaćih pravnih lijekova pridružio ispitivanju osnovanosti pritužbi (vidi st. 5. gore). Ovdje potvrđuje taj svoj pristup.

II. OSNOVANOST PREDMETA

A. Navodna povreda članka 11. Konvencije

55. Podnositelji zahtjeva žalili su se da im je načinom na koji su domaće vlasti primijenile mjerodavno domaće pravo povrijeđeno pravo na mirno okupljanje. Pozvali su se na članak 11. Konvencije koji glasi:

“1. Svatko ima pravo na slobodu mirnog okupljanja i slobodu udruživanja s drugima, uključujući pravo osnivati sindikate ili im pristupati radi zaštite svojih interesa.

2. Ne mogu se postavljati nikakva ograničenja ostvarivanju tih prava, osim onih koja su propisana zakonom i koja su u demokratskom društvu nužna radi interesa državne sigurnosti ili javnog reda i mira, radi sprečavanja nereda ili zločina, radi zaštite zdravlja ili morala ili radi zaštite prava i sloboda drugih. Ovaj članak ne zabranjuje da se nameću zakonska ograničenja u ostvarivanju tih prava pripadnicima oružanih snaga, policije ili državne uprave.”

1. Navodi stranaka

56. Vlada je smatrala kako nije došlo do miješanja s pravom podnositelja zahtjeva zajamčenim člankom 11. Konvencije. U tom smislu pozvali su se na svoje podneske glede statusa žrtve podnositelja zahtjeva (vidi st. 45-48 gore).

57. Vlada nije osporavala činjenicu da su drugostupanjske odluke domaćih vlasti usvojene nakon datuma za koji su okupljanja bila planirana. Međutim, podnositelji zahtjeva su bili svjesni rokova predviđenih u mjerodavnim zakonima za podnošenje zahtjeva za izdavanje dozvole za održavanje skupa.

58. Podnositelji zahtjeva žalili su se da je njihovo pravo na mirno okupljanje bilo povrijeđeno načinom na koji su domaće vlasti primijenile mjerodavno domaće pravo u njihovom slučaju. Iz samog značenja slobode okupljanja slijedilo je da bi uvjeti za organizaciju javnih okupljanja nametnuti zakonom morali biti ograničeni na razumni minimum kao i na one uvjete tehničkog karaktera.

59. Sukladno Zakonu o okupljanjima iz 1990. vlasti su mogle zabraniti organizaciju skupa samo ukoliko je njegova svrha bila protivna odredbama kaznenog zakona ili ukoliko bi mogla predstavljati opasnost za život, tijelo ili imovinu. S druge strane uvjeti koji su mogli biti nametnuti organizatorima okupljanja nakon što su vlasti ustanovile da bi planirani skup mogao biti shvaćen kao „događaj” u smislu Zakona o cestovnom prometu bili su mnogo stroži. Nisu bili precizni, te su odluku o tome da li su organizatori u potpunosti zadovoljili svim uvjetima ostavljali na diskreciju vlasti.

60. Prema mišljenju podnositelja zahtjeva gradonačelnikovo odbijanje nije bilo prikladno obrazloženo. Skupovi koji su se željeli održati bili su mirnog karaktera i imali su cilj skrenuti pozornost društva na situaciju različitih grupa koje su bile diskriminirane, posebice na temelju svoje seksualne orijentacije. Zahtjevi su ispunjavali vrlo ograničene uvjete propisane Zakonom o okupljanjima. Što se tiče parade jednakosti, odbijanje je bilo motivirano navodnim nepodnošenjem plana uređenja prometa od strane podnositelja zahtjeva, koje vlasti nikad nisu niti zatražile prije odbijanja izdavanja dozvole. Ovi su skupovi imali zakonite ciljeve i nije bilo posebnih razloga, kao što su veća ugroženost imovine, života i tijela, koji bi opravdali njihova odbijanja.

2. Ocjena Suda

61. Kao što često navodi u svojim presudama, Sud ponavlja da je demokracija temeljna odrednica europskog javnog poretka te da je Konvencija izrađena s ciljem promicanja i održavanja ideala i vrijednosti demokratskog društva. Demokracija je jedini politički model razmatran u Konvenciji i jedini koji joj je kompatibilan. Jasno proizlazi iz teksta članka 11., kao i članaka 8., 9. i 10. Konvencije da je bilo kakvo miješanje s bilo kojim od prava zajamčenih tim odredbama moguće opravdati jedino zahtjevima „demokratskog društva” (vidi *Refah Partisi (the Welfare Party) i ostali protiv Turske* [GC], br. 41340/98, 41342/98, 41343/98 i 41344/98, st. 86-89, ECHR 2003-II, i *Christian Democratic Peoples Party protiv Moldavije*, 28793/02, 14. svibnja 2006.).

62. Iako se u kontekstu članka 11. Sud često pozivao na bitnu ulogu koju političke stranke igraju u osiguravanju pluralizma i demokracije, udruge osnovane u druge svrhe također imaju bitnu ulogu za pravilno funkcioniranje demokracije. Jer pluralizam je također izgrađen na iskrenom priznavanju i poštivanju različitosti i dinamike kulturalnih tradicija, etničkih

i kulturalnih identiteta, vjerskih uvjerenja i umjetničkih, literarnih i sociološko-ekonomskih ideja i koncepta. Skladno međudjelovanje pojedinaca i grupa s različitim identitetima neophodno je za ostvarivanje društvene kohezije. Prirodno je da se, kada civilno društvo funkcionira na zdrav način, sudjelovanje građana u demokratskom procesu u velikoj mjeri ostvaruje pripadanjem udrugama u kojima se mogu integrirati jedni s drugima i kolektivno slijediti zajedničke ciljeve (vidi *Gorzelik i ostali protiv Poljske* [GC], br. 44158/98, st. 92., 17. veljače 2004.).

63. Pozivajući se na zaštitne znake „demokratskog društva”, Sud je posebnu pozornost dao pluralizmu, toleranciji i širokoumlju. U tom smislu, držao je da, iako interesi pojedinca ponekad moraju biti podređeni onima skupine, demokracija ne znači da mišljenje većine uvijek prevladava: mora se postići ravnoteža koja osigurava pošteno i pravilno postupanje prema manjinama i izbjegava iskorištavanje dominantnog položaja (vidi *Young, James i Webster protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, 13. kolovoza 1981., Serija A br. 44, str. 25, st. 63., i *Chassagnou i ostali protiv Francuske* [GC], br. 25088/95 i 28443/95, ECHR 1999-III, str. 65, st. 112.).

64. U predmetu *Informationsverein Lentia i ostali protiv Austrije* (presuda od 24. studenog 1993., Serija A br. 276, str. 16, st. 38.) Sud je državu opisao kao krajnjeg jamca načela pluralizma. Iskonsko i učinkovito poštivanje slobode udruživanja i okupljanja ne može se svesti samo na dužnost države da se ne miješa; isključivo negativna obveza ne bi bila u skladu s ciljem članka 11. Niti onim Konvencije općenito. Stoga mogu postojati i pozitivne obveze osigurati učinkovito uživanje tih sloboda (vidi *Wilson & the National Union of Journalists i ostali protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, br. 30668/96, 30671/96 i 30678/96, st. 41., ECHR 2002-V, i *Ouranio Toxo protiv Grčke*, br. 74989/01, 20. listopada 2005., st. 37.). Ova obveza od posebne je važnosti za osobe s nepopularnim stajalištima ili koje pripadaju manjinama, budući da su podložnije viktimizaciji.

65. S tim u svezi Sud naglašava da, u skladu sa stalnom praksom Konvencijskih organa, pojam „žrtve” povrede prava ili sloboda označava osobu koju određeni akt ili propuštanje o kojem se radi izravno pogađa (vidi *Marckx protiv Belgije*, presuda od 13. lipnja 1979., Serija A br. 31, st. 27., i *Dudgeon protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, presuda od 22. listopada 1981., Serija A br. 45, st. 41.).

66. U okolnostima konkretnog slučaja Sud primjećuje da su vlasti zabranile planiranu paradu i nekoliko stacionarnih okupljanja. Drugostupanjska tijela su u svojim odlukama od 17. lipnja i 22. kolovoza 2005. ukinula prvostupanjske odluke i kritizirala ih kao nedovoljno opravdane i protivne mjerodavnim zakonskim odredbama. Ove odluke donesene su nakon datuma za koje su podnositelji zahtjeva planirali organizirati navedena okupljanja.

67. Sud priznaje da su okupljanja svejedno održana na planirane datume. Međutim, podnositelji zahtjeva učinili su to uz određeni rizik, s obzirom na

zabrane tih okupljanja koje su u to vrijeme još bile na snazi. Skupovi su održani bez pretpostavke zakonitosti, iako je takva pretpostavka predstavljala ključni aspekt učinkovitog i nesmetanog ostvarivanja slobode okupljanja i slobode izražavanja. Sud primjećuje da su odbijanja dozvole mogla imati učinak hlađenja na podnositelje zahtjeva kao i na druge sudionike skupova. Također su mogla obeshrabriti druge osobe od sudjelovanja u skupovima iz razloga što nisu imali službenu dozvolu, a time niti službenu zaštitu od strane organa vlasti protiv mogućih neprijateljskih protuprosvjednika.

68. Sud je stoga mišljenja da su u trenutku održavanja skupova podnositelji zahtjeva bili pod negativnim utjecajem odbijanja dozvole održavanja istih. Sud opaža da pravni lijekovi koji su im bili na raspolaganju nisu poboljšali njihovu situaciju budući da su relevantne odluke u žalbenim postupcima donesene tek nakon datuma na koji su skupovi održani. Sud se time poziva na svoj zaključak pod člankom 13. Konvencije (vidi st. 84. dolje). Stoga je došlo do miješanja s pravima podnositelja zahtjeva zajamčenim člankom 11. Konvencije.

69. Miješanje će uzrokovati povredu članka 11. osim ako je „propisano zakonom”, nastoji ostvariti jedan ili više legitimnih ciljeva prema st. 2. te je „nužno u demokratskom društvu” za ostvarenje tih ciljeva.

70. S time u svezi Sud primjećuje da je 22. kolovoza 2005. žalbeni odbor lokalne vlade odluku od 3. lipnja 2005. našao nezakonitom (vidi st. 20. gore). Isto tako, 17. lipnja 2005. guverner Mazowsze ukinuo je odbijanje od 9. lipnja 2005., zaključivši da je došlo do povrede prava podnositelja zahtjeva na slobodu okupljanja (vidi st. 22-26). Sud stoga zaključuje da miješanje u prava podnositelja zahtjeva na slobodu mirnog okupljanja nije bilo propisano zakonom.

71. U kontekstu razmatranja zakonitosti navedenog miješanja, Sud dodatno primjećuje važnost presude Ustavnog suda od 18. siječnja 2006. u kojoj je isti našao da su odredbe Zakona o cestovnom prometu, na način na koji su primijenjene u slučaju podnositelja zahtjeva, bile protivne ustavnom jamstvu slobode okupljanja. Također je zapazio da su ograničenja u ostvarivanju ove slobode propisana spornom odredbom bila u suprotnosti s načelom proporcionalnosti koje se primjenjuje na sva ustavom odobrena ograničenja tih prava (vidi st. 39-42 gore).

Sud je potpuno svjestan da su prema mjerodavnim ustavnim odredbama ove odredbe izgubile obvezujuću snagu tek nakon događaja iz ovog slučaja (vidi st. 30. gore). Smatra, međutim, da odluka Ustavnog suda kako su sporne odredbe neuskладive sa slobodom okupljanja zajamčenom Ustavom samo dodaje snage njegovom već ranije iznijetom zaključku glede zakonitosti miješanja u ovom slučaju.

72. Imajući na umu ovaj zaključak, Sud ne mora razmatrati da li su ispunjene ostale dvije pretpostavke (legitiman cilj i nužnost miješanja) sadržane u članku 11. st. 2.

73. Sud stoga odbacuje preliminarni prigovor Vlade koji se odnosi na navodno nepostojanje statusa žrtve podnositelja zahtjeva i zaključuje da je došlo do povrede članka 11. Konvencije.

B. Navodna povreda članka 13. Konvencije

74. Podnositelji zahtjeva nadalje su se žalili na povredu članka 13. Konvencije time što nisu imali na raspolaganju nikakvu proceduru koja bi im dopustila da dobiju konačnu odluku prije datuma planiranih okupljanja.

Članak 13. Konvencije glasi:

“Svatko čija su prava i slobode koje su priznate u ovoj Konvenciji povrijeđene ima pravo na djelotvorna pravna sredstva pred domaćim državnim tijelom čak i u slučaju kada su povredu počinile osobe koje su djelovale u službenom svojstvu.”

1. Navodi stranaka

75. Vlada je ponovila svoje argumente koji se odnose na iscrpljivanje domaćih pravnih lijekova. Posebice, podnositelji zahtjeva trebali su podnijeti ustavnu tužbu kako bi osporili zakonske odredbe na temelju kojih su donijete odluke u njihovom predmetu.

76. Podnositelji zahtjeva su se žalili da, nakon što su prvostupajskim odlukama zabranjena održavanja njihovih skupova, nisu imali na raspolaganju nikakav postupak koji bi im omogućio da dobiju konačnu odluku prije datum na koji su ih planirali održati. To iz razloga što je drugostupajsko tijelo moglo samo ukinuti takvu odluku, ali ne i izdati novu. To je značilo da bi organizatori morali ponovno započeti čitav postupak. U biti, tako su se mjerodavna procesna pravila primijenila u slučaju podnositelja zahtjeva.

77. Podnositelji su nadalje tvrdili da se prema članku 7. Zakona o okupljanjima zahtjev za odobrenje planiranog okupljanja mogao podnijeti najranije trideset dana prije planiranog datuma. Drugim riječima, takav je zahtjev bilo nemoguće podnijeti ranije. Prema poljskom pravu, ukoliko su vlasti smatrale da planirani skup predstavlja „događaj” na koji se primjenjuje Zakon o cestovnom prometu koji je bio na snazi u relevantno vrijeme, bilo je potpuno nemoguće ispoštovati tridesetodnevni rok zbog nerazumno teških uvjeta za podnošenje razne dokumentacije koja se odnosi na aspekt uređenja prometa za potrebe takvog skupa koji bi se mogli nametnuti organizatorima u skladu s navedenim zakonom.

78. Podnositelji zahtjeva su zaključili da u svakom slučaju država ima obvezu predvidjeti ako je potrebno i poseban postupak koji bi omogućio organizatorima javnih okupljanja da mogu ispuniti čitavu procedure unutar rokova propisanih zakonom, odnosno između 30 i 3 dana prije planiranog datuma, te, što je najvažnije, prije datuma za koji je zakazan premetni skup.

2. Ocjena Suda

79. Sud ponavlja da članak 13. zahtijeva postojanje domaćeg pravnog sredstva koje bi omogućilo nadležnom nacionalnom tijelu da odluči o pritužbi koja se odnosi na povredu Konvencije kao i da dodijeli primjerenu odštetu, iako države ugovornice imaju određenu diskreciju u načinu na koji će ispuniti svoje obveze koje proizlaze iz ove odredbe (vidi, među mnogim drugima, *Chahal protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, presuda od 15. studenog 1996., *Reports of Judgments and Decisions* 1996-V, str. 1869-70, st. 145.).

U ovom je slučaju Sud našao da je došlo do povrede prava podnositelja zahtjeva pod člankom 11. (vidi st. 73. gore). Oni stoga imaju dokazivu tvrdnju u smislu prakse Suda te su imali pravo na pravni lijek koji ispunjava uvjete članka 13.

80. Što se tiče Vladinog argumenta glede pojedinačne ustavne tužbe, Sud prvenstveno primjećuje da prema poljskom pravu u upravnom postupku postoji dvoredna sudska kontrola drugostupanjskih upravnih odluka. Jedino se presuda Vrhovnog upravnog sud smatra konačnom odlukom u svezi s kojom je dopuštena ustavna tužba. U konkretnom slučaju, nakon što su zaprimili odluke drugostupanjskih upravnih tijela u njihovu korist, a koje su ukinule odluke kojima im se zabranjuje održavanje planiranih skupova, podnositelji nisu imali pravnog interesa žaliti se protiv ovih odluka pred upravnim sudovima. Ustavni im sud stoga nije bio dostupan.

81. Nadalje, Sud prihvaća da su upravne vlasti naposljetku priznale kako su prvostupanjske odluke usvojene u predmetu podnositelja zahtjeva bile protivne zakonu. Međutim, Sud naglašava da se to dogodilo nakon datuma na koji su podnositelji zahtjeva planirali održati sporne skupove. Sud primjećuje da je ovaj predmet sličan predmetu *Stankov i the United Macedonian Organisation Ilinden protiv Bugarske* (br. 29221/95 i 29225/95, odluka Komisije od 29. lipnja 1998., neobjavljeno), u kojoj je bivša Komisija zaključila „da su podnositelji pokušali [podnijeti žalbu protiv odbijanja dozvole okružnog suda da razmotri žalbu protiv gradonačelnikove zabrane], postupak bi trajao barem nekoliko mjeseci, a bilo kakav pozitivan ishod bi uslijedio dugo nakon planiranog sastanka ili prosvjeda”. Drugim riječima, imajući na umu krucijalnu važnost vremenske komponente za organizatore i sudionike kao i da su organizatori blagovremeno obavijestili nadležne vlasti, Sud smatra da je u takvim okolnostima pojam učinkovitog pravnog sredstva podrazumijevao mogućnost dobivanja odluke prije datuma planiranih događaja.

82. S tim u svezi Sud smatra da priroda demokratske debate nalaže poštivanje vremena planiranog za javna okupljanja koja se održavaju s ciljem izražavanja određenih mišljenja, što bi moglo biti od vitalnog značaja za političku i socijalnu težinu takvih okupljanja. Država stoga može u određenim okolnostima odbiti dozvolu za održavanje prosvjeda ukoliko je takvo odbijanje u skladu s uvjetima postavljenim u članku 11. Konvencije, ali ne može promijeniti datum na koji su organizatori planirali održati

određeni skup. Ukoliko se javno okupljanje organizira nakon što je određeno društveno pitanje izgubilo značaj ili važnost u trenutnoj socijalnoj ili političkoj debati, utjecaj takvog okupljanja mogao bi biti ozbiljno umanjen. Sloboda okupljanja – ukoliko se onemogućí u pogodno vrijeme – može postati besmislena.

83. Sud stoga smatra da je za učinkovito uživanje slobode okupljanja bitno da mjerodavni zakoni određuju razumne rokove unutar kojih bi državne vlasti trebale postupati prilikom donošenja relevantnih odluka. Mjerodavni zakoni predviđali su rokove u kojima su podnositelji zahtjeva imali podnijeti svoje zahtjeve za izdavanje dozvole. Međutim, vlasti nisu bile obvezane nikakvim zakonskim rokom da donesu konačnu odluku prije planiranog datuma okupljanja. Sud stoga nije uvjeren da su pravni lijekovi dostupni podnositeljima zahtjeva u konkretnom slučaju, od kojih su svi bili *post-hoc* karaktera, mogli osigurati adekvatno obeštećenje s obzirom na navodne povrede Konvencije.

84. Sud stoga nalazi da podnositelji zahtjeva nisu imali učinkovito domaće pravno sredstvo za svoje pritužbe glede kršenja njihove slobode okupljanja. Prema tome, Sud odbacuje Vladin preliminarni prigovor glede neiscrpljenja domaćih pravnih lijekova i zaključuje da je došlo do povrede članka 13. u svezi s člankom 11. Konvencije.

C. Navodna povreda članka 14. u svezi s člankom 11. Konvencije

85. Podnositelji zahtjeva žalili su se da se s njima postupalo diskriminatorno time što im je odbijena dozvola za organiziranje parade i drugih okupljanja. Pozvali su se na članak 11. u svezi s člankom 14. Konvencije koji glasi:

“Uživanje prava i sloboda koje su priznate u ovoj Konvenciji osigurat će se bez diskriminacije na bilo kojoj osnovi, kao što je spol, rasa, boja kože, jezik, vjeroispovijed, političko ili drugo mišljenje, nacionalno ili društveno podrijetlo, pripadnost nacionalnoj manjini, imovina, rođenje ili druga okolnost.”

1. Navodi stranaka

86. Vlada je navela da su se podnositelji zahtjeva žalili protiv upravnih odluka od 3. i 9. lipnja 2005. U prvom postupku, prometni službenik je u ime gradonačelnika Varšave odbio dozvolu za organiziranje parade iz razloga što su organizatori propustili podnijeti „plan uređenja prometa” u smislu članka 65 (a) Zakona o cestovnom prometu. U drugoj odluci gradonačelnik je utvrdio da su podnositelji zahtjeva propustili ispuniti strože uvjete nametnute zakonom koji se primjenjuju na organizatore okupljanja koja se imaju održati na prometnicama korištenim za cestovni promet.

87. Vlada je smatrala da su navedene odluke bile dovoljno obrazložene i da su se temeljile na članku 65. Zakona o cestovnom prometu. Prema njihovom mišljenju, nije se moglo pretpostaviti kako su odluke o zabrani

okupljanja bile stjecane osobnim mišljenjem gradonačelnika Varšave kao što su prikazana u intervjuu objavljenom u „Gazeta Wyborcza” dana 20. svibnja 2005. Činjenice slučaja nisu upućivale na postojanje bilo kakve veze između gradonačelnikovih stajališta izraženih u štampi i službenih odluka donesenih u slučaju podnositelja zahtjeva.

88. Vlada je tvrdila da u konkretnom slučaju podnositelji zahtjeva nijednom odredbom, činom ili propustom javih vlasti nisu bili izloženi nepovoljnijem postupanju od bilo koje druge osobe u analognoj situaciji. Nije bilo naznaka da se postupanje s njima temeljilo na bilo kakvim zabranjenim razlozima. Posljedično, podnositelji zahtjeva nisu bili izloženi diskriminaciji u uživanju njihove slobode okupljanja koja bi bila protivna članku 14. Konvencije.

89. Podnositelji zahtjeva naglasili su da se od njih zahtijevalo da podnesu „plan uređenja prometa” dok druge organizacije nisu bile obvezne podnijeti takav plan. Budući da nisu postojali osobito ozbiljni razlozi koji bi to opravdavali niti je Vlada navela bilo kakve razloge za takvu različitost u postupanju, selektivna primjena obveze podnošenja navedenog plana dovoljno je ukazivala na to da su bili diskriminirani.

90. Podnositelji zahtjeva nadalje su tvrdili da su bili diskriminirani i time što im je odbijena dozvola za organizaciju prosvjeda dana 11. lipnja 2005., dok su druge organizacije i osobe dobile takve dozvole. Ovakva razlika u postupanju nije imala legitiman cilj, pogotovo budući da su gradonačelnik i njegovi suradnici javno izjavili kako će zabraniti sporna okupljanja zbog seksualne orijentacije njihovih organizatora bez obzira na ispunjenje bilo kakvih zakonskih uvjeta.

91. Podnositelji su također naveli da su odluke od 3. i 9. lipnja 2005. formalno izdane u ime gradonačelnika Varšave. Pozvali su se na intervju s gradonačelnikom objavljenim u svibnju 2005. u kojem je isti izjavio da kani zabraniti okupljanja bez obzira na to što organizatori podnesu u svojim zahtjevima za izdavanje dozvole. Naveli su da se nije moglo razumno zaključiti kako nije bilo poveznice između takvih gradonačelnikovih izjava i naknadno donesenih odluka u njegovo ime. Naglasili su da je praktični ishod postupka u njihovom predmetu bio suglasan s tim gradonačelnikovim izjavama.

92. Podnositelji zahtjeva su primijetili kako je Vlada, poričući postojanje uzročne veze između javno obznanjenih izjava gradonačelnika i upravnih odluka donesenih u njegovo ime, implicirala kako su u to vrijeme odluke izdane od strane gradonačelnikova ureda bile izdavane bez obzira na njegovo osobno mišljenje kao šefa općinske uprave.

2. Ocjena Suda

93. Sud je u brojnim prilikama ponovio da članak 14. nije autonoman, nego da ima učinka samo u odnosu na prava zajamčena Konvencijom. Ova odredba nadopunjuje ostale materijalne odredbe Konvencije i njezinih

Protokola. Ona nema samostalnog značenja, budući da proizvodi učinak samo u odnosu na „uživanje prava i sloboda” zajamčenih tim odredbama. Primjena članka 14. ne zahtijeva nužno i povredu nekog od materijalnih prava zajamčenih Konvencijom – te je u tom smislu autonomna – i ne može se primijeniti osim ako okolnosti predmeta potpadaju u „opće polje primjene” jedne ili više od tih odredbi (vidi, među mnoštvom drugih, *Van Raalte protiv Nizozemske*, presuda od 21. veljače 1997., *Reports* 1997-I, str. 184, st. 33., i *Gaygusuz protiv Austrije*, presuda od 16. rujna 1996., *Reports* 1996-IV, st. 36.).

94. Među strankama je nesporno da činjenice ovog predmeta potpadaju u polje primjene članka 11. Konvencije. Članak 14. je stoga primjenjiv na okolnosti konkretnog slučaja.

95. Sud kao prvo primjećuje da se prvostupanjske upravne odluke u konkretnom predmetu nisu izričito pozvale niti na jedan motiv koji bi se mogao protumačiti kao zabranjena osnova diskriminacije u smislu Konvencije. Te su se odluke odnosile na tehničke aspekte organizacije skupova te na ispunjenje relevantnih uvjeta (vidi st. 11. i 13. gore). Utvrđeno je da su u postupku pred prometnim službenikom podnositelji zahtjeva bili dužni podnijeti „plan uređenja prometa” te da je njihov zahtjev odbijen upravo zbog propusta da takav plan i dostave. Istovremeno, Sud primjećuje da stranke nisu dokazale niti tvrdile da su drugi organizatori također imali istu obvezu.

96. Sud nadalje zapaža da je odluka od 3. lipnja 2005., kojom se odbija dozvola za održavanje parade, donesena od strane prometnog službenika u ime gradonačelnika Varšave. Dana 9. lipnja 2005. općinske su vlasti, također u ime gradonačelnika, zabranile i stacionarna okupljanja koje su prvih pet podnositelji zahtjeva planirali organizirati, i to pozivajući se na potrebu izbjegavanja mogućih nasilnih sukoba između sudionika u različitim skupovima koji su bili planirani za 11. lipnja 2005. Također je nesporno da su za isti dan vlasti dale dozvole za održavanje šest protudemonstracija.

97. Sud ne može nagađati o motivima za odbijanje održavanja skupova koji su predmet ovog slučaja, osim onih koji su izričito izraženi u spornim upravnim odlukama. Međutim, ne može zanemariti činjenicu da je 20. svibnja 2005. objavljen intervju s gradonačelnikom u kojem je isti izjavio da će odbiti dozvolu da se ti skupovi održe (vidi st. 27. gore).

98. Sud ponavlja da članak 10. st. 2. Konvencije vrlo iznimno dopušta ograničenja političkog govora ili debate o pitanjima od javnog interesa, posebice glede samih političara (vidi *Sürek protiv Turske (br. 1)* [GC], br. 26682/95, st. 61., ECHR 1999-IV, i *Castells protiv Španjolske*, presuda od 23. travnja 1992., Serija A br. 236). Međutim, ostvarivanje slobode izražavanja od strane izabranih političara koji u isto vrijeme drže javne urede u izvršnoj vlasti sadrži posebnu odgovornost. U određenim je situacijama uobičajeni dio zadaće takvih javnih dužnosnika da donose

upravne odluke koje mogu utjecati na ostvarivanje određenih prava pojedinca, ili da se takve odluke donose od strane državnih službenika u njihovo ime. Dakle, ostvarivanje slobode izražavanja takvih dužnosnika može neopravdano zadirati u ostala prava zajamčena Konvencijom (u svezi s izjavama javnih dužnosnika koja se odnose na krivnju pojedinca tijekom kaznenog postupka vidi *Butkevičius protiv Litve*, br. 48297/99, st. 53., ECHR 2002-II (isječci); također vidi *Alenet de Ribemont protiv Francuske*, presuda od 10. veljače 1995., Serija A br. 308, str. 16, st. 35-36., i *Daktaras protiv Litve*, br. 42095/98, st. 41-44., ECHR 2000-X). Prilikom ostvarivanja svoje slobode izražavanja mogu biti pozvani na suzdržanost, imajući na umu da se njihove izjave mogu protumačiti kao uputa državnim službenicima čije zaposlenje i karijera ovisi o njihovu odobrenju.

99. Imajući na umu važno mjesto koje slobode okupljanja i udruživanja imaju u demokratskom društvu, Sud nadalje smatra da čak i dojmovi mogu biti od određene važnosti u pravnom postupku gdje izvršna vlast obnaša svoje dužnosti vezane uz uživanje tih sloboda (vidi, *mutatis mutandis*, *De Cubber protiv Belgije*, presuda od 26. listopada 1984., Serija A br. 86, str. 14, st. 26.). Sud je potpuno svjestan razlike između upravnog i sudskog postupka. Istina je da samo s obzirom na potonji članak 6. Konvencije zahtijeva odlučivanje slučajeva od strane objektivno i subjektivno nepristranog suda (vidi *Findlay protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, presuda od 25. veljače 1997., *Reports* 1997-I, st. 73., i *Warsicka protiv Poljske*, st. 34-37., br. 2065/03, 16. siječnja 2007.).

100. Međutim, u ocjenjivanju ovog slučaja Sud ne može zanemariti snažna i javno izražena osobna mišljenja gradonačelnika koja su bila izravno relevantna za odluke koje su se odnosile na slobodu okupljanja pojedinaca. Primjećuje da su sporne odluke općinskih vlasti nastupajući u ime gradonačelnika donesene nakon što je on javno izrazio svoje mišljenje glede slobode okupljanja i „promicanja homoseksualnosti” (vidi st. 27. gore). Nadalje opaža da je gradonačelnik ovakva svoja mišljenja izrazio nakon što je zahtjev za izdavanje dozvole za okupljanja već bio podniet nadležnim općinskim vlastima. Sud smatra da se može razumno zaključiti da je njegovo stajalište utjecalo na postupak donošenja odluke u ovom premetu te da je kao takvo povrijedilo slobodu okupljanja podnositelja zahtjeva na diskriminirajući način.

101. Imajući na umu cjelokupne činjenice slučaja, Sud smatra da je došlo do povrede članka 14. u svezi s člankom 11. Konvencije.

III. PRIMJENA ČLANKA 41. KONVENCIJE

102. Članak 41. Konvencije glasi:

“Ako Sud utvrdi da je došlo do povrede Konvencije i dodatnih protokola, a unutarnje pravo zainteresirane visoke ugovorne stranke omogućava samo djelomičnu odštetu, Sud će, prema potrebi, dodijeliti pravednu naknadu povrijeđenoj stranci..”

103. Podnositelju zahtjeva nisu podnijeli zahtjev za naknadu štete nastale povredom Konvencije.

IZ TIH RAZLOGA SUD JEDNOGLASNO

1. *Odbija* preliminarne prigovore Vlade;
2. *Presuđuje* da je došlo do povrede članka 11. Konvencije;
3. *Presuđuje* da je došlo do povrede članka 13. u svezi s člankom 11. Konvencije;
4. *Presuđuje* da je došlo do povrede članka 14. u svezi s člankom 11. Konvencije.

Sastavljeno na engleskom jeziku i otpravljeno u pisanom obliku dana 3. svibnja 2007., u skladu s pravilom 77. st. 2. i 3. Poslovnika Suda.

T. L. EARLY
Tajnik

Nicolas BRATZA
Predsjednik

© Vijeće Europe/Europski sud za ljudska prava, 2012.

Službeni jezici Europskog suda za ljudska prava su engleski i francuski. Ovaj prijevod je financiran uz podršku Zaklade za ljudska prava Vijeća Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). Ovaj prijevod ne obvezuje Sud niti je isti odgovoran za njegovu kvalitetu. Prijevod se može preuzeti iz HUDOC baze podataka sudske prakse Europskog suda za ljudska prava (<http://hudoc.echr.coe.int>) ili iz bilo koje druge baze podataka s kojom ga je Sud podijelio. Prijevod se može umnožavati u nekomercijalne svrhe pod uvjetom da se navede puni naziv predmeta, zajedno s naznakom autorskih prava i referencom na Zakladu za ljudska prava. Ukoliko se bilo koji dio ovog prijevoda namjerava koristiti u komercijalne svrhe, molimo kontaktirajte publishing@echr.coe.int.

© Council of Europe/European Court of Human Rights 2012.

The official languages of the European Court of Human Rights are English and French. This translation was commissioned with the support of the Human Rights Trust Fund of the Council of Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). It does not bind the Court nor does the Court take any responsibility for the quality thereof. It may be downloaded from the

HUDOC case-law database of the European Court of Human Rights (<http://hudoc.echr.coe.int>) or from any other database with which the Court has shared it. It may be reproduced for non-commercial purposes on condition that the full title of the case is cited, together with the above copyright indication and reference to the Human Rights Trust Fund. If it is intended to use any part of this translation for commercial purposes, please contact publishing@echr.coe.int.

© Conseil de l'Europe/Cour européenne des droits de l'homme 2012. Les langues officielles de la Cour européenne de droits de l'homme sont le français et l'anglais. La présente traduction a été effectuée avec le soutien du Fonds fiduciaire pour les droits de l'homme du Conseil de l'Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). Elle ne lie pas la Cour et celle-ci décline toute responsabilité quant à sa qualité. Elle peut être téléchargée à partir de HUDOC, la base de jurisprudence de la Cour européenne des droits de l'homme (<http://hudoc.echr.coe.int>), ou de toute autre base de données à la quelle HUDOC l'a communiquée. Elle peut être reproduite à des fins non commerciales, sous réserve que le titre de l'affaire soit cité en entier et s'accompagne de l'indication de copyright ci-dessus ainsi que de la référence au Fonds fiduciaire pour les droits de l'homme. Toute personne souhaitant se servir de tout ou partie de la présente traduction à des fins commerciales est invitée à le signaler à l'adresse suivante publishing@echr.coe.int.